

Małgorzata Karolina Piekarska

Muzeum Niepodległości w Warszawie

ORCID: 0000-0002-6551-6839

Przysięga Kościuszki na Rynku w Krakowie na obiektach ze zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie

Słowa kluczowe

Tadeusz Kościuszko, grafika i malarstwo ikoniczne, Wojciech Kossak, Franciszek Smuglewicz, Michał Stachowicz, Walery Eljasz-Radzikowski, Felicjan Wojtych, Hakob Mikayelian, Powstanie Kościuszkowskie

Streszczenie

Scena przysięgi Tadeusza Kościuszki na Rynku w Krakowie była podejmowana przez wielu artystów. Jak przedstawiali ją artyści przez lata? Wszyscy wzorowali się na Smuglewiczu i Stachowiczu, także Walery Eljasz-Radzikowski, którego grafika i rysunek znajdują się w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie. Po przeszło 200 latach od pierwszego przedstawienia sceny kościuszkowskiej przysięgi nie jesteśmy w stanie wyobrazić jej sobie inaczej niż artyści malujący ją w czasach, gdy Polska straciła niepodległość i walczyła o jej odzyskanie.

Przysięga Kościuszki na Rynku w Krakowie, która miała miejsce 24 marca 1794 roku to jeden z popularniejszych tematów ikonograficznych związanych z naczelnikiem pierwszego powstania narodowego w historii Polski. Nic więc dziwnego, że jest on silnie reprezentowany w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Treść ślubowania wypowiedzianego przez wodza insurekcji została opublikowana w wielu podręcznikach i książkach. Naczelnik powstania powiedział wówczas: „Ja, Tadeusz Kościuszko, przysięgam

w obliczu Boga całemu Narodowi Polskiemu, iż powierzonej mi władzy na niczyj prywatny ucisk nie użyję, lecz jedynie jej dla obrony całości granic, odzyskania samowładności Narodu i ugruntowania powszechnej wolności używać będę. Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna męka Syna Jego”. To te słowa rozpoczęły powstanie przeciwko Rosjanom, nazwane później Insurekcją Kościuszkowską.

Jak wyglądała sama uroczystość? Wyobrażenia tej sceny malowali artyści właściwie niemal natychmiast po tym jak miała ona miejsce, przedstawiając ją w ciśniejszym lub szerszym kadrze, pokazującym Rynek krakowski końca XVIII wieku od strony ulicy Szewskiej z widokiem na Sukiennice, wieże kościoła Mariackiego i ratusz. Do dziś trwają spory czy pierwszym malarzem, który to pokazał był Franciszek Smuglewicz (1745–1807) czy Michał Stachowicz (1768–1835)¹. Zarówno przedstawienia autorstwa Smuglewicza, jak i Stachowicza doczekały się wielu autorskich replik, a także autokopii i wreszcie reprodukcji. Najbardziej znany olejny egzemplarz obrazu autorstwa Smuglewicza zatytułowany *Przysięga Kościuszki na rynku w Krakowie* (wymiary: 104 x 118,5 cm) znajduje się dziś w Muzeum Narodowym w Poznaniu i datowany jest na rok 1797. Z kolei najsłynniejszy, występujący pod tym samym tytułem, egzemplarz olejnego obrazu Stachowicza (wymiary: 120 x 179 cm), został namalowany w roku 1821 na zamówienie Gminy miasta Krakowa, ale w Muzeum Ziemi Sądeckiej znajduje się jego gwasz datowany na rok 1797 (wymiary: 48,5 x 75 cm), w Muzeum Narodowym w Warszawie kolejny gwasz na szkicu ołówkowym (wymiary: 47,2 x 67,9 cm) datowany na lata (1794–1800), zaś w Muzeum Narodowym w Krakowie tempera na płótnie (wymiary: 183,5 x 300 cm), która stanowiła dekorację katafalku z trumną Tadeusza Kościuszki, wystawioną w katedrze na Wawelu podczas uroczystości pogrzebowych w 1818 roku i w tym roku została namalowana. Muzeum Niepodległości posiada w swoich zbiorach pocztówkę z reprodukcją obrazu

---

¹ Z. Michalczyk, *Michał Stachowicz (1768–1825). Krakowski malarz między barokiem a romantyzmem*, t. 1, 2, Instytut Sztuki PAN, Warszawa 2011. Autor dowodzi, że Stachowicz był pierwszym twórcą sięgającym po temat przysięgi Kościuszki, zaś Smuglewicz to jego naśladowca. Zob. idem, *Wczesna ikonografia Tadeusza Kościuszki i jej społeczny kontekst w Krakowie przełomu XVIII i XIX w. Franciszek Smuglewicz a Michał Stachowicz*, [w:] *Socialinių tapatumų reprezentacijos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vizualinėje kultūroje*, Vilnius 2010, s. 517–531.

Stachowicza namalowanego w 1821 roku, wydaną w latach 90. XX wieku (nr inw. MN-Mp.452).

Po temat przysięgi Kościuszki na Rynku w Krakowie sięgał też Wojciech Kossak (1857–1942), malując w roku 1911 olejny obraz (wymiary: 147 x 195 cm), który dziś znajduje się w Muzeum Tadeusza Kościuszki w szwajcarskiej Solurze i znany jest z licznych reprodukcji oraz pocztówek. Muzeum Niepodległości posiada w swoich zbiorach dwie pocztówki z tym wizerunkiem. Jedna została wydana w roku 1917 w ramach Salonu Malarzy Polskich (nr inw. MN-P.2108), a druga jest jej wydanym przez Muzeum Niepodległości reprintem i pochodzi z lat 90. XX wieku (nr inw. MN-Mp.453).

Na wszystkich trzech wyżej wymienionych przedstawieniach, czyli u Smuglewicza, Stachowicza i Kossaka Tadeusz Kościuszko ma uniesioną w górę prawą dłoń, której dwa palce wznosi do nieba, zaś lewą ręką trzyma szablę. Przy czym na obrazach Stachowicza i Smuglewicza trzyma ją za rękojeść, zaś na obrazie Wojciecha Kossaka w połowie schowanej w pochwę szabli. Również na wszystkich trzech przedstawieniach naczelnik powstania odziany jest w jasny surdut, ale na obrazach Stachowicza i Smuglewicza ma pod nim czerwoną kamizelkę, zaś u Kossaka jasną. Na obrazach Stachowicza i Smuglewicza w tle widać dwa sztandary, przy czym u Smuglewicza pochylone są one w prawą, a u Stachowicza w lewą stronę. U Kossaka sztandar jest tylko jeden.

Najstarszą znajdującą się w zbiorach Muzeum Niepodległości pracą przedstawiającą przysięgę Kościuszki jest pochodzący z 1894 roku, czyli wybity w stulecie wydarzenia, medal (średnica: 4 cm) autorstwa Felicjana Wojtycha (1851–1935). Medal (nr inw. MN-E-7306) wybity został w miedzi i posrebrzony. Jego autor, to pochodzący z Krakowa rytownik – właściciel zakładu rytowniczego specjalizującego się nie tylko w sztuce medalierskiej, ale też w pieczęciach. Medal jego autorstwa na awersie przedstawia Kościuszkę na koniu jadącego na czele wojska z szablą w prawej ręce, której skierowane w dół ostrze zdaje się być gotowe do zadania ciosów wrogowi. U dołu wersalikami widnieje napis: RACŁAWICE. Na rewersie widać Kościuszkę stojącego na krakowskim Rynku w trakcie wypowiedzenia przysięgi. Z lewej strony data 1794, z prawej 1894, a u dołu 24 MARCA. Tworząc wizerunek Kościuszki w czasie składania przysięgi, medalier opierał się na obrazie Smuglewicza, a o czym świadczy ułożenie

nóg zarówno przywódcy powstania, jak również odbierającego przysięgę. Natomiast układ dwóch sztandarów nawiązuje do przedstawień autorstwa Stachowicza, gdyż chorągwie pochylone są w prawo, a nie jak u Smuglewicza w lewo. Towarzyszące scenie przysięgi wojsko, stanowiące sztafaż, przedstawione zostało schematycznie, jakby artysta chciał, by oczy oglądającego medal skupione były na Kościuszcze, który znajduje się idealnie w centrum przedstawienia. O tym, że jest to krakowski rynek świadczy jedynie data, gdyż szczegóły architektoniczne mogące pomóc zidentyfikować miasto jak np. wieża kościoła Mariackiego czy też wieża ratusza, zostały pominięte.

Kolejnym obiektem ze zbiorów Muzeum Niepodległości jest dziewiętnastowieczny drzeworyt (wymiary: 14,9 x 9,7 cm) zatytułowany *Przysięga Tadeusza Kościuszki na rynku krakowskim* (nr inw. MN-Gr.1316), zreprodukowany zresztą w 2014 roku w znajdującej się również w zbiorach Muzeum Niepodległości tece reprodukcji z cyklu *Polskie Powstania Narodowe*, zatytułowanej *Insurekcja Kościuszkowska* (nr inw. MN-Rp.189/4 oraz MN-Rp.190/4).

We wspomnianej tece, wydanej nakładem Prowincjonalnej Oficyny Wydawniczej, reprodukcja grafiki została wykonana w powiększeniu (wymiary: 30,5 x 24 cm) w stosunku do oryginału, a jej autor nie został podany. Tymczasem jest nim Walery Eljasz-Radzikowski (1841–1905), jeden z bardziej znanych dziewiętnastowiecznych ilustratorów o niezaspokojonych ambicjach malarskich. Jan Reychman, w słynnej książce *Peleryna, ciupaga i znak tajemny*, zwracał uwagę, że ze spisanych przez artystę wspomnień wynika, że Walery Eljasz-Radzikowski uważał się za artystę „równego talentem Matejce,

Przysięga Tadeusza Kościuszki na rynku krakowskim.

Actus secretus, Przysięga Tadeusza Kościuszki na Ryńku Krakowskim

Brandtowi czy Gersonowi, ba, nawet ich przewyższającego, niesłusznie pokrzywdzonego i odsuniętego na boczny tor wskutek pokątnych protekcji i intryg². Krakowski twórca, absolwent Akademii Krakowskiej i Monachijskiej do tematu podchodził wiele razy. Znana jest nie tylko jego heliograviura wydana w Księgarni Katolickiej w Poznaniu w setną rocznicę przysięgi Kościuszki³, na której tak jak u Smuglewicza i Stachowicza Kościuszko ma czerwoną kamizelkę, ale również ilustracja do słynnej, bo kształtującej patriotyzm całych pokoleń Polaków publikacji *Dzieje Polski ilustrowane*, t. 4, *Dzieje Polski porozbiorowe* autorstwa krakowskiego profesora Augusta Sokołowskiego (1846–1921) wydanej po raz pierwszy w 1901⁴, a po raz drugi w 1905⁵ roku i za każdym razem zawierającej ilustrację tego

² J. Reychman, *Peleryna, ciupaga i znak tajemny*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1988, s. 122.

³ PRZYSIĘGA NA RYNKU W KRAKOWIE DNIA 24 MARCA 1794, 1894, heliograviura barwna, 35,6 x 50 cm, sygnowana na płycie u dołu po prawej „1893 W. E.”.

⁴ Walery Eljasz-Radzikowski, *Kościuszko przysięga na rynku w Krakowie 24 marca 1794 roku*, [w:] *Dzieje Polski ilustrowane*, t. 4, *Dzieje Polski porozbiorowe*, Wiedeń 1901, s. 1091.

⁵ Walery Eljasz-Radzikowski, *Kościuszko przysięga na rynku w Krakowie 24 marca 1794 roku*, [w:] *Dzieje Polski ilustrowane*, t. 4, *Dzieje Polski porozbiorowe*, Wiedeń 1905, s. 105.

tematu wykonaną przez Walerego Eljasza-Radzikowskiego. W każdym z przedstawień sceny z przysięgi Kościuszki artysta wzorował się na obrazach Smuglewicza i Stachowicza. W przypadku znajdującego się w zbiorach Muzeum Niepodległości drzeworytu świadczy o tym sposób, w jaki Naczelnik powstania trzyma szablę, czyli za rękojeść. Przy czym u Walerego Eljasza wygląda to tak jakby tulił ją do siebie. Dyktujący słowa przysięgi jest ustawiony podobnie jak u Smuglewicza oraz Stachowicza. Nie ma tu natomiast dwóch chorągwi, a jedna, zwinięta i stojąca znajduje się z boku kompozycji. Niezwykle ciekawą postacią na drzeworycie jest trzymający ją żołnierz, który dzierżąc ów sztandar klęczy, jakby odbierając w imieniu narodu polskiego przysięgę właśnie na sztandar i widniejącego na nim orła – polskie godło. Uwagę przyciąga również postać chłopca, którego jakaś kobieta, zapewne matka, przyprowadziła na uroczystość. Można to odczytać jako symboliczne przedstawienie kolejnych pokoleń, które swój patriotyzm kształtowały, zgłębiając życiorys Kościuszki i historię insurekcji. Postaci ludności cywilnej na swoim obrazie ujął także Michał Stachowicz, ale nie znajdują się one w centrum kompozycji, jak w przypadku drzeworytu Walerego Eljasza. Uwagę zwracają też tutaj kosy, których brak u Smuglewicza czy Stachowicza, na ich obrazach widać jedynie bagnety na karabinach. Kosy wspomniane są w anonimowej piosence z okresu Powstania Listopadowego, której słowa brzmią „Pamiętają Raclawice, nasze kosy i kłonicie” i stanowią motto do popularnego, napisanego w 1858 roku poematu Teofila Lenartowicza (1822–1893) pt. *Bitwa Raclawicka*. Krakowski Rynek poznać można przede wszystkim po wieżach kościoła Mariackiego znajdujących się na drugim planie, pośrodku kompozycji.

Kolejnym obiektem ze zbiorów Muzeum Niepodległości jest *Przysięga Kościuszki na Rynku Krakowskim*, czyli niewielki, stworzony na papierze (wymiary: 25,1 x 20,0 cm) rysunek lawowany tuszem (nr inw. MN-Gr.2082), również autorstwa Walerego Eljasza-Radzikowskiego. Ponieważ, w przeciwieństwie do drzeworytu, medalu czy reprodukcji jest to praca wykonana w jednym egzemplarzu, a na dodatek mało znana, należy ją uznać za najcenniejszą z prac przedstawiających tę scenę, a znajdujących się w muzealnych zbiorach.

Rysunek jest przez artystę sygnowany inicjałami W.E. w lewym dolnym rogu. Zawiera też datę 14 marca 1893, co sugeruje, że pracował nad nim w przededniu setnej rocznicy Insurekcji. Praca jest

również przez twórcę podpisana u dołu słowami: *Przysięga Kościuski na Ryнку Krakowskim*, a więc tak samo jak drzeworyt, ale w przeciwieństwie do niego słowa „Rynek” oraz „Krakowski” napisane zostały wielkimi literami.

Artysta znów wzorował się zarówno na pracach Smuglewicza, jak i Stachowicza, co widać po dwóch sztandarach (kąt nachylenia jak u Stachowicza), sposobie trzymania szabli za rękojeść – na rysunku jest ona wygięta jak u Stachowicza – a także postaciach otaczających naczelnika. Warto tu zwrócić uwagę na dobosza – podobnie namalowana jest ta postać u Smuglewicza, choć u niego doboszy jest kilku. Ciekawie przedstawiony jest siedzący na koniu ułan w krakusce. Jest on obecny i u Smuglewicza, i u Stachowicza, ale u tego ostatniego tylko na obrazie pochodzącym z Muzeum Sądeckiego nie jest namalowany tyłem, a patrzy na widza. U Walerego Eljasza-Radzikowskiego przedstawiony jest z profilu. Być może jest to rysunkowy szkic do tego, co znamy ze wspomnianej już, a wydanej w Księgarni Katolickiej w Poznaniu w setną rocznicę przysięgi Kościuski heliograviury ilustrującej to wydarzenie oraz z ilustracji do publikacji autorstwa Augusta Sokołowskiego zatytułowanej *Dzieje Polski illustrowane*, t. 4, *Dzieje Polski porozbiorowe*, na której historii uczyły się pokolenia Polaków. Pewne jest, że patrzymy na kościuszkowską przysięgę tak jak Smuglewicz, Stachowicz, Walery Eljasz-Radzikowski i Wojciech

Kossak, stojąc na krakowskim Rynku plecami do ulicy Szewskiej, zaś frontem do nieistniejącego dziś w całości ratusza. Na wszystkich tych przedstawieniach Tadeusz Kościuszko zawsze stoi z prawej strony kompozycji, zawsze składa przysięgę, wznosząc do góry prawą rękę ze złożonymi dwoma palcami wskazującym i środkowym i zawsze lewą rękę trzyma na przytroczonej do pasa lub trzymanej w ręku szabli.

Najmłodszym znajdującym się w zbiorach Muzeum Niepodległości przedstawieniem sceny przysięgi Kościuszki jest namalowany w 2018 roku obraz (nr inw. MN-M.783) zatytułowany oczywiście *Przysięga Kościuszki* (wymiary: 100 x 80 cm) autorstwa Hakoba Mikayelyana (ur. 1972) – malarza pochodzącego z Armenii, ale posiadającego polskie korzenie ze strony matki.

Artysta nawiązał do przedstawienia z obrazu Kossaka, choć zapewne widział też obrazy Smuglewicza i Stachowicza. Jednak jego Kościuszko, ubrany w jasny pasiasty surdut, ma pod spodem jasną kamizelkę, jak u Kossaka. Natomiast za jego plecami widać fragment rynku krakowskiego i jeden sztandar. Obraz ormiańskiego artysty zdaje się być zacieśnionym kadrem dzieła Wojciecha Kossaka, ale naczelnik Mikayelyana, choć podobnie ustawiony jest w pozycji

trois-quatre i podobnie jak na obrazie Kossaka trzyma szablę, to szabla Kościuszki u Kossaka skierowana jest klingą w lewo, zaś u Mikayelyana w prawo. Inaczej też ustawieni są świadkowie przysięgi. Brak również na obrazie koni, których nie było w ogóle u Smuglewicza, a u Stachowicza na obrazie olejnym pojawił się tylko jeden i to w ujęciu tyłem. Był też obecny w pracach Walerego Eljasza-Radzikowskiego. Natomiast u Kossaka, jako żołnierza i miłośnika tych zwierząt, namalowane były dwa konie, przy czym drugi wydawał się być wierzchowcem samego Kościuszki czekającym aż jego pan skończy przysięgać i go dosiądzie. Brak konia na obrazie Mikayelyana czyni go uboższym w stosunku do przedstawień autorstwa Stachowicza czy Kossaka, co potęguje zacieśniony kadr, który nie ukazuje ogromu krakowskiego rynku.

Obraz namalowany w 2018 roku przez Hakoba Mikayelyana jest dowodem, że po przeszło 200 latach od pierwszego przedstawienia sceny kościuszkowskiej przysięgi nie jesteśmy w stanie wyobrazić jej sobie inaczej niż artyści malujący ją w czasach, gdy Polska straciła niepodległość i walczyła o jej odzyskanie, czyli jak malował to również Walery Eljasz-Radzikowski, posiłkujący się przedstawieniami Smuglewicza i Stachowicza, gdyż obraz Kossaka, na którym wzorował się Hakob Mikayelyan jeszcze nie istniał. A i Wojciechowi Kossakowi nie udało się przecież całkowicie uciec od wizji poprzedników.

Spis obiektów

Przysięga Kościuszki, Hakob Mikayelyan (ur. 1972); 2018; 100 x 80 cm; olej, płótno; nr inw. MN-M.783;

Medal Tadeusz Kościuszko – Raclawice; Felicjan Wojtych (1851–1935); Kraków; 1894; średnica 4 cm; bicie, miedź srebrzona; nr inw. MN-E.7306;

Przysięga Tadeusza Kościuszki, Walery Eljasz-Radzikowski (1841–1905); l. 90. XIX w.; 14,9 x 9,7 cm; drzeworyt, papier; nr inw. MN-Gr.1316;

Przysięga Tadeusza Kościuszki na Rynku Krakowskim; Walery Eljasz-Radzikowski (1841–1905); 13.03.1893; 25,1 x 20,0 cm; rysunek lawowany, tusz, papier; nr inw. MN-Gr.2082;

Przysięga Tadeusza Kościuszki na rynku Krakowskim; Walery Eljasz-Radzikowski (1841–1905); 2014; 30,5 x 24 cm; reprodukcja, druk, papier kredowy; nr inw. MN-Rp.189/4 oraz MN-Rp.190/4;

PRZYSIĘGA T. KOŚCIUSZKI NA RYNKU KRAKOWSKIM 24.III.1794 R.; Wojciech Kossak (1856–1942), Salon Malarzy Polskich; Kraków [1917]; 9,0 x 14,1 cm; pocztówka, druk barwny, karton; nr inw. MN-P.2108;

PRZYSIĘGA T. KOŚCIUSZKI NA RYNKU KRAKOWSKIM 24.III.1794 R.; Wojciech Kossak (1856–1942), Muzeum Niepodległości w Warszawie l. 90. XX w.; [reprint pocztówki z 2017 roku (nr inw. MN-P.2108)]; 10 x 15 cm; pocztówka, druk barwny, karton; nr inw. MN-Mp.453.

Przysięga Tadeusza Kościuszki na rynku w Krakowie; Michał Stachowicz (1768–1825); Muzeum Niepodległości w Warszawie l. 90. XX w.; 10 x 15 cm; pocztówka, druk barwny, karton; nr inw. MN-Mp.452.

Małgorzata Karolina Piekarska

Bibliografia

Insurekcja kościuszkowska. The Kosciuszko uprising, Proszówki, Warszawa–Bochnia 2014.

Insurekcja Kościuszkowska w dziejach i tradycji, Muzeum Niepodległości, Warszawa 2004.

Michalczyk Zbigniew, *Michał Stachowicz (1768–1825). Krakowski malarz między barokiem a romantyzmem*, t. 1, 2, Instytut Sztuki PAN, Warszawa 2011.

Reychman Jan, *Peleryna, ciupaga i znak tajemny*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1988.

Szyndler Bartłomiej, *Ikonoografia powstania kościuszkowskiego*, [w:] 200. *Rocznica powstania kościuszkowskiego*, pod red. H. Kocójja, Uniwersytet Śląski, Katowice 1994.

Kościuszko's Oath on the Market Square in Krakow on Objects From the Collection of the Museum of Independence in Warsaw

Keywords

Tadeusz Kościuszko, graphic and iconic painting, Wojciech Kossak, Franciszek Smuglewicz, Michał Stachowicz, Walery Eljasz-Radzikowski, Felicjan Wojtych, Hakob Mikayelyan, Kościuszko Uprising

Abstract

The scene of Tadeusz Kościuszko's oath on the Market Square in Krakow has been taken up by many artists. How have artists portrayed it over the years? They were all modelled on Smuglewicz and Stachowicz, including Walery Eljasz-Radzikowski, whose graphics and drawings are in the collection of the Museum of Independence in Warsaw. More than 200 years after the scene of the Kościuszko oath was first depicted, we have been unable to imagine it any other way than the artists painting it at a time when Poland had lost its independence and was struggling to regain it.

Der Eid von Kościuszko auf dem Marktplatz in Krakau auf Objekten aus der Sammlung des Unabhängigkeitsmuseums in Warschau

Schlüsselwörter

Tadeusz Kościuszko, Grafik und ikonische Malerei, Wojciech Kossak, Franciszek Smuglewicz, Michał Stachowicz, Walery Eljasz-Radzikowski, Felicjan Wojtych, Hakob Mikayelyan, Kościuszko-Aufstand

Zusammenfassung

Die Szene des Eides von Tadeusz Kościuszko auf dem Marktplatz in Krakau wurde von vielen Künstlern aufgenommen. Wie haben Künstler sie im Laufe der Jahre dargestellt? Sie alle wurden von Smuglewicz und Stachowicz inspiriert, darunter auch Walery Eljasz-Radzikowski, dessen Grafiken und Zeichnungen sich in der Sammlung des Unabhängigkeitsmuseums in Warschau befinden. Mehr als 200 Jahre nach der ersten Darstellung des Eides von Kościuszko können wir uns die Szene nicht anders vorstellen, als dass die Künstler sie zu einer Zeit malten, als Polen seine Unabhängigkeit verloren hatte und darum kämpfte, sie wiederzuerlangen.

Изображение Присяги Костюшко на Рыночной площади в Кракове на предметах из фонда Музея независимости в Варшаве

Ключевые слова

Тадеуш Костюшко, гравюра и иконопись, Войцех Коссак, Францишек Смуглевич, Михал Стахович, Валерв Эляш-Радзиковский, Фелициан Войтых, Акоп Микаелян, Восстание Костюшко

Резюме

Сцена присяги Тадеуша Костюшко на Рыночной площади в Кракове служила вдохновением для многих художников. Как художники изображали ее на протяжении лет? Все они ориентировались на произведения Смуглевича и Стаховича, в том числе – Валеры Эляш-Радзиковский, чьи гравюры и рисунки хранятся в фондах Музея независимости в Варшаве. Сцена присяги Костюшко была впервые изображена более 200 лет назад – ныне мы не в состоянии представить ее иначе, нежели художники, изображавшие ее в эпоху национального порабощения, когда Польша боролась за восстановление независимости.